

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPP.0640.64.2022.ML

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów stanowisko** wobec senackiego projektu ustawy

- o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy - Prawo oświatowe (druk nr 2372).

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Edukacji i Nauki do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Stanowisko Rządu
wobec senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy
w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa
oraz ustawy – Prawo oświatowe
(druk nr 2372)

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe zawiera propozycje rozwiązań dotyczące:

- 1) możliwości tworzenia domowego punktu wychowania przedszkolnego dla nie więcej niż 7 dzieci (art. 1 pkt 1 projektu);
- 2) sposobu finansowania zadań w zakresie kształcenia uczniów będących obywatelami Ukrainy (art. 1 pkt 2 projektu);
- 3) możliwości organizowania przez dyrektorów szkół i placówek w okresie ferii letnich w roku szkolnym 2021/2022 kolonii i półkolonii dla uczniów będących obywatelami Ukrainy (art. 1 pkt 3 projektu);
- 4) możliwości tworzenia w roku szkolnym 2022/2023 w uproszczonym trybie oddziałów międzynarodowych dla uczniów będących obywatelami Ukrainy (art. 1 pkt 4 projektu);
- 5) odstąpienia od obowiązku przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty i możliwości przyjęcia do szkoły ponadpodstawowej ucznia, który do egzaminu ósmoklasisty nie przystąpił (art. 1 pkt 5 projektu);
- 6) wprowadzenia – dla uczniów będących obywatelami Ukrainy i realizujących naukę w oddziałach przygotowawczych – dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego (art. 2 projektu).

Zadania oświatowe są jednymi z najważniejszych zadań publicznych. Zakładanie jednostek systemu oświaty realizujących te zadania (przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek) wymaga spełnienia szczegółowych warunków, określonych w przepisach ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe¹. Konieczność spełnienia tych warunków nie może być postrzegana jako zbędne obciążenie biurokratyczne, ale wynika przede wszystkim z obowiązku zapewnienia bezpiecznych i jednolitych standardów kształcenia, wychowania i opieki we wszystkich jednostkach systemu oświaty. Dotyczy to także sytuacji związanej z kryzysem humanitarnym wywołanym działaniami zbrojnymi Federacji Rosyjskiej. Przepisy epizodyczne ustanowione na czas tego kryzysu koncentrują się na uproszczeniu procedur związanych z możliwością zwiększenia oferty i sposobu działania już istniejących przedszkoli, szkół i placówek², nie wprowadzając jednak uproszczonego trybu zakładania jednostek oświatowych. Rodzice, będący

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583, z późn. zm.).

obywatelami Ukrainy, których dzieci potrzebują opieki przedszkolnej, powinni zgłaszać się do istniejących placówek wychowania przedszkolnego. Dzieci są do nich przyjmowane na warunkach ogólnych, tj. takich samych, jak dzieci obywateli polskich i korzystają z pełnej i profesjonalnej opieki sprawowanej przez nauczycieli legitymujących się wymaganymi kwalifikacjami.

Przepisy prawa oświatowego zapewniają możliwość zakładania i prowadzenia przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego w postaci punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego. Inne formy wychowania przedszkolnego są kameralnymi placówkami, z reguły położonymi blisko miejsca zamieszkania dziecka, umożliwiającymi dostęp do edukacji przedszkolnej w atmosferze zbliżonej do warunków wychowania i opieki w rodzinie wielodzietnej. Inne formy wychowania przedszkolnego stanowią uzupełnienie sieci przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Ich funkcjonowanie reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania³. Z treści rozporządzenia wynika, że lokale, które są wykorzystywane na potrzeby innych form wychowania przedszkolnego muszą spełniać dość liberalne (w porównaniu z wielooddziałowymi przedszkolami) wymogi sanitarne i przeciwpożarowe, a zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania, wychowania i opieki jest możliwe z uwagi na stosunkowo niewielką liczbę dzieci, które mogą korzystać z edukacji przedszkolnej w punkcie przedszkolnym lub zespole wychowania przedszkolnego (grupy liczą od 3 do 25 dzieci⁴). Biorąc pod uwagę obowiązujące unormowania, dotyczące tworzenia punktów przedszkolnych, wątpliwość budzi zasadność wprowadzenia do ustawy możliwości tworzenia „domowego punktu wychowania przedszkolnego”.

W projekcie proponuje się także, aby podmioty prowadzące domowe punkty wychowania przedszkolnego otrzymywały od gminy dotację, której wysokość oraz zasady przekazywania i rozliczania byłyby określone w porozumieniu zawieranym pomiędzy gminą oraz podmiotem prowadzącym punkt. Natomiast gmina dotująca domowe punkty wychowania przedszkolnego miałaby otrzymywać środki z budżetu państwa w kwocie odpowiadającej wysokości dotacji przewidzianej dla dzieci w wieku 2,5–5 lat w przedszkolach.

Obecnie finansowanie opieki nad dziećmi w wieku 6 lat i powyżej, objętych wychowaniem przedszkolnym, odbywa się w ramach części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. W ramach tych środków w 2021 r. średnio na 1 dziecko naliczono 4 858 zł. Kwota ta różni się w poszczególnych samorządach ze względu na wskaźnik uwzględniający strukturę zatrudnienia nauczycieli w danym samorządzie oraz dodatkowo różnicowana jest w zależności od:

- typu placówki (wyższa kwota na przedszkola),

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1520.

⁴ Zgodnie z § 7 ust. 1.

- położenia placówki (wyższa kwota dla uczniów w placówkach położonych na terenach wiejskich i miastach do 5 tys. mieszkańców),
- trybu kształcenia (niższa kwota dla dzieci w tzw. nauczaniu domowym).

W celu zwiększenia dostępności wychowania przedszkolnego od 2013 r. samorządy otrzymują wsparcie z budżetu państwa na realizację ich obowiązkowego zadania własnego w formie dotacji celowej. Obecnie wsparcie to dotyczy wszystkich dzieci w wieku do lat 5 objętych wychowaniem przedszkolnym. Kwota dotacji na jedno dziecko w 2021 r. wynosiła 1471 zł. Kwota ta jest taka sama dla wszystkich dzieci. Sformułowanie „środki z budżetu państwa w kwocie odpowiadającej wysokości dotacji przewidzianej dla dzieci w wieku 2,5–5 lat w przedszkolach” jest zbyt ogólne i powoduje wątpliwości, czy mowa o dotacjach udzielanych przez gminy, czy dotacji celowej udzielanej gminom z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego na podstawie art. 53 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1930, z późn. zm.).

W kwestii finansowania dodatkowych zadań oświatowych należy zauważyć, że na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy zmienianej niniejszym projektem jednostki samorządu otrzymują wsparcie finansowe w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ww. ustawy.

Uwzględniając postulaty strony samorządowej, dotychczas stosowany sposób podziału środków na dodatkowe zadania oświatowe, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa uległ zmianie, w związku z czym przepis art. 1 pkt 1 opiniowanego projektu ustawy staje się bezprzedmiotowy. Zmiana polega na podwyższeniu kwoty na finansowanie dzieci w wychowaniu przedszkolnym. Kwota wsparcia na wszystkie dzieci w wychowaniu przedszkolnym, niezależnie od wieku, będzie wynosić 10 tys. zł w ujęciu rocznym (średnio 833,33 zł w ujęciu miesięcznym).

Podział środków z uwzględnieniem nowych zasad sposobu ustalenia kwoty wsparcia na wychowanie przedszkolne będzie mieć zastosowanie po raz pierwszy do naliczenia środków, które będą przekazane jednostkom samorządu terytorialnego w lipcu 2022 roku. W ramach środków, które zostaną przekazane jednostkom samorządu terytorialnego w lipcu 2022 r., nastąpi również wyrównanie (w zakresie wychowania przedszkolnego) kwot udzielonego już wsparcia, uwzględniające zakres zadań realizowanych w okresie 24.02–31.05.2022 r.

Z tego powodu również zmiany w art. 1 pkt 2 są zbędne. Projekt nowego przepisu art. 50 ust. 2b zakłada, że JST otrzymają na dziecko będące obywatelem Ukrainy w placówce wychowania przedszkolnego środki w wysokości nie niższej niż średni koszt utrzymania takiego dziecka w placówce wychowania przedszkolnego prowadzonej przez JST lub kwoty

dotacji na takie dziecko w jednostce niesamorządowej. Określenie ww. kwot, w tym określenie ich w uchwale budżetowej JST (lub zastosowanie przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r o finansowaniu zadań oświatowych), leży całkowicie w gestii danej JST. Kwoty takie są w zasadzie trudno weryfikowalne w przypadku wypłaty takiego wsparcia JST.

W związku z powyższym rozwiązania zawarte w art. 1 pkt 1 i 2 projektu ustawy opiniuje się negatywnie.

Odnosząc się do propozycji zmian w zakresie zasad organizacji wypoczynku dla uczniów będących obywatelami Ukrainy, zawartych w art. 1 pkt 3 projektu, dotyczących art. 52a ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, należy stwierdzić, że wypoczynek dzieci i młodzieży, w tym uczniów będących obywatelami Ukrainy, może odbywać się na dotychczasowych zasadach, określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.) oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2021 r. poz. 1548). Powyższe przepisy obowiązują wszystkich organizatorów wypoczynku dla dzieci i młodzieży. Obecnie organizator ma 14 dni na zgłoszenie wypoczynku przez system bazy wypoczynku. W ocenie Ministra Edukacji i Nauki nie ma uzasadnienia, aby skrócić ten czas do 7 dni.

Odnosząc się do propozycji zlecenia zadania polegającego na organizacji wypoczynku organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, z późn. zm.), należy zauważyć, że obecnie również jest możliwy taki sposób realizacji tego zadania publicznego. Kuratorzy oświaty zamieścili na stronach ogłoszenia o otwartych konkursach ofert, do których mogą przystąpić zleceniobiorcy, którzy na wypoczynek mogą przyjąć również dzieci z Ukrainy. Kuratorzy oświaty dysponują łącznie kwotą 27 808 000 zł.

W związku z powyższym omawianą zmianę uznaje się za zbędną.

W art. 1 pkt 4 senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe została zaproponowana zmiana w zakresie zasad tworzenia i funkcjonowania oddziałów międzynarodowych – instytucji prawnej uregulowanej w przepisach art. 21 i nast. ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Zgodnie z rozwiązaniem przyjętym w projekcie utworzenie w szkole oddziału międzynarodowego dla uczniów będących obywatelami Ukrainy, którzy przybyli na teren Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi i przebywają na jej terenie legalnie, nie wymagałoby uzyskania zezwolenia w formie decyzji administracyjnej wydawanej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Oddział międzynarodowy mógłby zostać utworzony samodzielnie przez organ prowadzący szkołę, który musiałby jedynie

niezwłocznie poinformować o tym ministra. Tak zorganizowany oddział międzynarodowy mógłby funkcjonować do końca roku szkolnego 2022/2023, przy czym jego likwidacja nie wiązałaby się z obowiązkami spoczywającymi na organie prowadzącym szkołę: zapewnienia dalszego kształcenia uczniom tego oddziału oraz poinformowania rodziców uczniów i ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (w projekcie proponuje się wyłączenie stosowania art. 24 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe). Jednocześnie wskazano, że w oddziale międzynarodowym będą mogły być zatrudnione osoby, które na terenie Ukrainy wykonywały zawód nauczyciela. Koszt kształcenia uczniów w oddziale międzynarodowym zorganizowanym zgodnie z zasadami proponowanymi w projekcie (art. 55b ust. 1–4 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe) miałby być pokrywany w formie dotacji z budżetu państwa.

Istotą instytucji prawnej, jaką są oddziały międzynarodowe, jest wyłączenie stosowania niektórych lub wszystkich wymagań określonych dla szkół publicznych i niepublicznych w przepisach art. 14. ust. 1 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (art. 22 ust. 7 tej ustawy), w miejsce których, na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, dopuszcza się kształcenie na zasadach określonych przez zagraniczną instytucję edukacyjną.

Podkreślenia wymaga fakt, że decyzja administracyjna w sprawie zezwolenia na utworzenie oddziału międzynarodowego dopuszcza w polskim systemie oświaty wyłączenie o charakterze przedmiotowym – ze względu na treści i metody pracy realizowane w trakcie procesu dydaktycznego, nie zaś podmiotowym – ze względu na kryteria spełniane przez uczniów, którzy uczęszczają do oddziału, czy też rodzaj organu prowadzącego szkołę.

Obecnie szkoły publiczne, w których utworzono oddział międzynarodowy muszą zapewnić uczniowi będącemu obywatelem polskim realizację konstytucyjnego prawa do nauki (art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), które przejawia się m.in. w:

- równym, uregulowanym w przepisach ustawy, dostępie do tego oddziału (art. 138 oraz art. 14 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 22 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe),
- zapewnieniu bezpłatnej nauki (art. 14 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 22 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe) oraz związanym z tym zobowiązaniem organu prowadzącego szkołę do ponoszenia, z dochodów własnych, kosztów kształcenia w oddziale międzynarodowym (art. 21 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 8 ust. 15-17 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe),
- zapewnieniu nauczania języka polskiego oraz części historii dotyczącej historii Polski i części geografii dotyczącej geografii Polski zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego ustaloną dla szkół publicznych (art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe).

Jednocześnie wszystkim uczniom takiego oddziału organ prowadzący szkołę zapewnia możliwość przejścia, na każdym etapie kształcenia, do kształcenia realizowanego zgodnie

z programami nauczania realizowanymi w szkołach publicznych polskiego systemu oświaty (art. 22 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe). W przepisach oświatowych nie ma legalnej definicji zagranicznej instytucji edukacyjnej, tak więc w toku prowadzonego postępowania minister właściwy do spraw oświaty i wychowania każdorazowo ocenia czy podmiot, którego program nauczania będzie realizowany w oddziale, spełnia przesłanki organizacyjne i formalne, aby zostać uznanym za zagraniczną instytucję edukacyjną.

Proces uzyskania zezwolenia na utworzenie oddziału międzynarodowego jest poprzedzony uzyskaniem zgody/akredytacji zagranicznej instytucji edukacyjnej i przeprowadzeniem przez tę instytucję badania czy szkoła spełni formalne i faktyczne warunki kształcenia określone dla standardu jakościowego danego programu edukacyjnego. Uzyskanie takiej zgody/akredytacji jest warunkiem koniecznym otrzymania ww. zezwolenia.

W projekcie senackim nie wskazano, według jakich zasad oraz treści programowych będzie realizowane kształcenie dla obywateli Ukrainy. Nie wskazano również instytucji, która w jakikolwiek sposób byłaby gwarantem standardu jakości programu realizowanego w tak zorganizowanym oddziale.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe zezwolenie na utworzenie oddziału międzynarodowego w praktyce oznacza, że w oddziale międzynarodowym zorganizowanym w szkole publicznej nie będą miały zastosowania przepisy polskiego systemu oświaty dotyczące: ramowych planów nauczania, podstaw programowych kształcenia, kwalifikacji nauczycieli oraz oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, a w przypadku szkół niepublicznych wszystkie przepisy dotyczące organizacji kształcenia w polskich szkołach. Zakres ww. ograniczeń oraz zasady prowadzenia procesu dydaktycznego, które będą stosowane w miejsce rozwiązań przewidzianych w prawie polskim, wynikają z programu zagranicznej instytucji edukacyjnej i każdorazowo są określane w decyzji administracyjnej dotyczącej danego oddziału organizowanego w danej szkole.

Warto zwrócić uwagę, że w przypadku oddziału międzynarodowego przepis art. 22 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe dopuszcza wyłączenie m.in. stosowania przy zatrudnianiu nauczycieli przepisów dotyczących kwalifikacji wymaganych do nauczania w szkołach publicznych polskiego systemu oświaty.

Zezwolenie na utworzenie oddziału międzynarodowego jest podstawowym i jedynym formalnym, w myśl przepisów prawa, nośnikiem informacji dla obywatela, według jakich zasad, innych niż określone w przepisach powszechnie obowiązujących, szkoła realizuje w oddziale proces dydaktyczny. Należy przy tym zwrócić uwagę, że z utworzeniem w szkole oddziału międzynarodowego wiąże się określone w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe obowiązki organu prowadzącego szkołę dotyczące m.in.:

- zapewnienia w szkole publicznej bezpłatnej nauki oraz związanym z tym zobowiązaniem organu prowadzącego szkołę do ponoszenia, z dochodów własnych, kosztów kształcenia w oddziale międzynarodowym,
- zapewnienia uczniom oddziału międzynarodowego będącym obywatelami polskimi nauczania języka polskiego oraz części historii dotyczącej historii Polski i części geografii dotyczącej geografii Polski zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego ustaloną w przepisach powszechnie obowiązujących⁵,
- zapewnienia uczniom tego oddziału możliwości przejścia, na każdym etapie kształcenia, do kształcenia realizowanego zgodnie z programami nauczania realizowanymi zgodnie z przepisami powszechnie obowiązującymi,
- zapewnienia uczniom oddziału niebędącym obywatelami polskimi nauczania języka polskiego jako języka obcego,
- zapewnienia wszystkim uczniom oddziału międzynarodowego zorganizowanego w szkole podstawowej (bez względu na obywatelstwo) przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty.

Należy podkreślić, że przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty jest warunkiem *sine qua non* ukończenia szkoły podstawowej w polskim systemie oświaty (art. 44q ust.1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty). Zatem, zgodnie z polskim prawem, uczeń, który nie przystąpi do egzaminu ósmoklasisty nie może być absolwentem szkoły podstawowej i nie może kontynuować nauki.

Obecnie, zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zezwolenie na utworzenie oddziału międzynarodowego w szkole może być cofnięte przez organ, który je wydał, w przypadku zaistnienia przesłanek ustawowych (art. 23 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe). Jedną z przesłanek cofnięcia zezwolenia jest niewykonanie przez organ prowadzący szkołę obowiązku przystąpienia przez uczniów oddziału międzynarodowego do egzaminu ósmoklasisty (art. 23 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe). Decyzja wydawana w postępowaniu o udzielenie zezwolenia na utworzenie oddziału międzynarodowego jest istotnym elementem obrotu prawnego dotyczącego konstytucyjnego prawa obywatela do nauki realizowanego przez szkołę, w tym oceny jakości oferty edukacyjnej realizowanej przez szkołę. Treść decyzji ma kluczowe znaczenie dla oceny standardów prowadzonego przez szkołę procesu dydaktycznego, która jest dokonywana w drodze nadzoru pedagogicznego przez właściwego kuratora oświaty. Ze względu na wyłączenie w decyzji części lub całości – w przypadku szkół niepublicznych – warunków kształcenia uregulowanych w przepisach powszechnie obowiązujących decyzja Ministra jest podstawą do dokonania oceny, w jakim zakresie

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.).

i według jakich standardów będzie prowadzony nadzór pedagogiczny. Organ nadzoru pedagogicznego na podstawie decyzji ocenia w jakim zakresie do prowadzonego w oddziale procesu dydaktycznego mają zastosowanie przepisy polskie, a w jakim standard kształcenia określany przez zagraniczną instytucję edukacyjną. Należy przy tym podkreślić, że ocena kuratora oświaty dokonywana w toku nadzoru pedagogicznego może być podstawą do cofnięcia przez ministra udzielonego zezwolenia (art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe). W przypadku braku decyzji taka możliwość byłaby wyłączona.

Brak decyzji administracyjnej, w przypadku gdy szkoła nie będzie wywiązywać się ze swoich zobowiązań wobec ucznia lub będzie naruszać przepisy prawa, będzie skutkować brakiem możliwości wzruszenia takiego działania oraz zniwelowania negatywnych długotrwałych skutków, które wpływają na dalsze losy edukacyjne ucznia, co może spowodować, że jego dobro może zostać naruszone.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na kolejny istotny aspekt funkcjonowania szkół prowadzących oddziały międzynarodowe. Absolwent takiego oddziału jest uprawniony do otrzymania państwowego dokumentu potwierdzającego poziom jego wykształcenia. Podmioty działające jako organy prowadzące szkoły (jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne oraz osoby prawne) w polskim systemie oświaty są uprawnione do wydawania dokumentów państwowych, które poświadczają posiadanie przez obywatela określonego poziomu wykształcenia czy kwalifikacji zawodowych lub też kształtują jego inne prawa i obowiązki.

W projektowanych nowych przepisach art. 55b ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe nie rozstrzygnięto większości wskazanych powyżej zagadnień odnoszących się do praw i obowiązków uczniów realizujących kształcenie w oddziałach międzynarodowych zorganizowanych w polskim systemie oświaty, w tym uczniów będących obywatelami polskimi. W projekcie nie przewidziano również ścieżki ewentualnego kontynuowania przez ucznia będącego obywatelem Ukrainy nauki w systemie powszechnym żadnego z państw. Ponadto, w przypadku uczniów, których nauka w polskim systemie oświaty z założenia będzie miała charakter czasowy, oparty na zasadach innych niż zasady powszechnie obowiązujące w polskim systemie oświaty, nie wskazano konsekwencji prawnych dotyczących uzyskania i legitymowania się dokumentami państwowymi wydawanymi przez polskie instytucje publiczne. Jednocześnie nie wskazano na jakich zasadach uczniowie oddziałów międzynarodowych staną się ich absolwentami i jaki rodzaj dokumentu będzie to potwierdzał.

Projektowany przepis art. 55b ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe, przewidujący możliwość zatrudnienia do prowadzenia zajęć w oddziałach międzynarodowych na stanowisku nauczyciela osób będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, które na obszarze Ukrainy wykonywały zawód nauczyciela, wydaje

się wyłącznie informacyjny. Przy czym należy zwrócić uwagę, że pojęcie „wykonywania zawodu” jest dużo szersze niż pojęcie „kwalifikacji do nauczania określonego przedmiotu”, mało precyzyjne i odnosi się do statusu zawodowego, który poza wymaganiami kwalifikacyjnymi zawiera szereg innych rozwiązań formalnych, m.in. odnoszących się do sposobu zatrudniania czy posiadania uprawnień do wykonywania zawodu związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną lub karną.

W świetle obowiązujących przepisów obywatele Ukrainy mogą być zatrudnieni w Polsce na stanowisku nauczyciela, jeżeli spełniają warunki przewidziane do zajmowania tego stanowiska, określone w art. 10 ust. 5 pkt 2-5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762, z późn. zm.). Projektowany przepis nie przewiduje natomiast wyłączenia stosowania wobec ww. nauczycieli przepisów określających warunki przewidziane do zajmowania stanowiska nauczyciela. Niejasne jest, jaki jest cel wprowadzenia tego przepisu – czy przepis ten ma znosić wymogi przewidziane w Polsce w zakresie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, w tym konieczność nostryfikacji dyplomu w przypadku obywateli Ukrainy, czy też wszystkie wymogi określone w art. 10 ust. 5 pkt 2-5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Jeżeli intencją projektowanej regulacji jest zniesienie wszystkich warunków wymaganych od nauczycieli w Polsce, co nie zostało wprost określone, to i tak rodziłaby ona wątpliwości, czy obywatel Ukrainy zatrudniany na stanowisku nauczyciela w Polsce do prowadzenia zajęć w oddziałach międzynarodowych powinien spełniać warunki wymagane od nauczycieli w ukraińskim systemie oświaty, czy też w przypadku gdy wykonywał on zawód nauczyciela na obszarze Ukrainy, to w oddziale międzynarodowym w Polsce może prowadzić zajęcia niezależnie od tego, czy posiada kwalifikacje do prowadzenia tych zajęć.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że przyjęcie zaproponowanych w art. 1 pkt 4 projektu ustawy rozwiązań zawartych w nowym art. 55b ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe w zakresie stosowania przepisów art. 21 i nast. ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe nie pozwoli osiągnąć celu regulacji, tj. możliwości kontynuowania w polskim systemie oświaty kształcenia przez uczniów obywateli Ukrainy według innych zasad niż przyjęte w obowiązujących przepisach oświatowych. Jednocześnie zaproponowane rozwiązanie legislacyjne wpłynie negatywnie na spójność polskiego systemu oświaty, co w konsekwencji osłabi gwarancje państwa w zakresie konstytucyjnego prawa obywateli do nauki.

Wobec powyższego Rząd negatywnie opiniuje zawarte w projekcie propozycje dotyczące oddziałów międzynarodowych.

Odnosząc się do propozycji zawartej w art. 1 pkt 5 projektu ustawy, dotyczącej zwolnienia uczniów będących obywatelami Ukrainy z obowiązku przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty uwzględnić należy, że w przedłożonym projekcie przyjęto, iż zwolnienie z egzaminu ósmoklasisty uczniów będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1

zmienianej ustawy, dotyczy roku szkolnego 2021/2022. Z uwagi na fakt, że egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w maju, więc w roku szkolnym 2021/2022 egzamin ten już się odbył i projektowana regulacja nie może mieć zastosowania.

Niezależnie od powyższego wyjaśnić należy, że wszyscy uczniowie realizujący obowiązek szkolny w klasie VIII szkoły podstawowej, aby ukończyć szkołę podstawową, muszą spełnić m.in. warunek przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty, zgodnie z art. 44q ust. 1 ustawy o systemie oświaty. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1361).

Egzamin ósmoklasisty obejmuje wyłącznie: język polski, matematykę i język obcy. Ukończenie, na ogólnych zasadach, szkoły podstawowej przez ucznia z Ukrainy umożliwia absolwentowi uczestniczenie w postępowaniu rekrutacyjnym do szkół ponadpodstawowych, w oparciu o zasadę powszechnej dostępności⁶.

Ministerstwo Edukacji i Nauki nie przewiduje odrębnych warunków ani kryteriów rekrutacji do szkół ponadpodstawowych dla dzieci uchodźców, które ukończą szkołę podstawową w polskim systemie edukacji. Warunkiem przyjęcia kandydata do szkoły ponadpodstawowej jest posiadanie przez kandydata świadectwa ukończenia szkoły podstawowej. Ustawowe warunki i kryteria rekrutacyjne są takie same dla każdego absolwenta szkoły podstawowej.

W postępowaniu rekrutacyjnym do szkoły ponadpodstawowej brane są pod uwagę łącznie następujące kryteria⁷:

- 1) wyniki egzaminu ósmoklasisty;
- 2) wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej oceny z języka polskiego i matematyki oraz z dwóch obowiązkowych zajęć edukacyjnych ustalonych przez dyrektora danej szkoły jako brane pod uwagę w postępowaniu rekrutacyjnym do danego oddziału tej szkoły;
- 3) świadectwo ukończenia szkoły podstawowej z wyróżnieniem;
- 4) szczególne osiągnięcia wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej.

Kandydat zostaje przyjęty do szkoły wówczas, gdy uzyskana przez niego liczba punktów jest wyższa w stosunku do liczby punktów uzyskanych przez innych kandydatów, uczestniczących w danym postępowaniu. Przy czym, gdy wynik punktowy danego kandydata jest wyższy w postępowaniu rekrutacyjnym do kilku szkół (oddziałów), kandydat ten jest przyjmowany do szkoły (oddziału), którą wskazał we wniosku o przyjęcie jako bardziej preferowaną. Dodatkowo każdy kandydat uczestniczący w postępowaniu rekrutacyjnym może przystąpić do postępowania uzupełniającego, które jest przeprowadzane w szkołach, w których pozostały wolne miejsca po zakończeniu postępowania

⁶ Art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

⁷ Art. 134 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

rekrutacyjnego. W sytuacji, gdy absolwent szkoły podstawowej nie został zrekrutowany do żadnej szkoły w postępowaniu rekrutacyjnym i postępowaniu uzupełniającym, jest on przyjmowany do szkoły ponadpodstawowej, w której pozostały wolne miejsca po zakończeniu ww. postępowań przez dyrektora tej szkoły w trybie art. 130 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

Postępowanie rekrutacyjne do szkół ponadpodstawowych odbywa się na zasadzie równej i powszechnej dostępności. Oznacza to, że aplikować o przyjęcie do szkoły może każdy, kto spełnia jednakowe dla wszystkich warunki. Stworzenie innych (preferencyjnych) warunków rekrutacyjnych dla jednej grupy zaburzyłoby zasady rekrutacji odnoszące się do całej populacji uczniów i absolwentów aplikujących o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej. Pamiętać bowiem należy, że zgodnie z art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia.

W ocenie Rządu rozwiązań – w sytuacji powstałej w związku z napływem uchodźców – nie należy poszukiwać w tworzeniu specjalnych warunków postępowania rekrutacyjnego, ale skupić się na wspomaganiu uczniów w sposób, który pozwoli im przystąpić do egzaminu ósmoklasisty i wypełnić wymagania stawiane kandydatom uczestniczącym w postępowaniu rekrutacyjnym w terminie poprzedzającym to postępowanie. Wypełnienie przez kandydata ustawowych warunków uprawniających do przyjęcia do szkoły gwarantuje, że kandydat posiada odpowiednie kompetencje (w tym językowe) do podjęcia nauki na kolejnym etapie i podoła wymaganiom tego etapu.

Rząd negatywnie opiniuje zawarte w projekcie propozycje, dotyczące zwolnienia uczniów z Ukrainy z egzaminu ósmoklasisty i propozycje zmian w zasadach rekrutacji do szkół ponadpodstawowych.

Dodatkowo proponowana zmiana w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, o której mowa w art. 2 senackiego projektu ustawy nie jest celowa, ponieważ obowiązujące przepisy dają możliwość organizowania dodatkowych zajęć, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe dla uczniów realizujących naukę w oddziałach przygotowawczych.

Konkludując, Rząd wyraża negatywne stanowisko wobec przedstawionego projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe (druk nr 2372).